

освіти для дорослих у найширшому сенсі цього слова, з меншою увагою до професійної освіти. В цілому «folkeopplysning» передбачає, що люди можуть вчитися одне у одного, ділячись своїм життєвим досвідом і працюючи разом у різних проектах [1, с. 237].

Отже, досвід навчальних закладів Норвегії є надзвичайно цінним, а деякі елементи системи освіти можуть стати для України взірцем до впровадження.

Список використаної літератури

1. *Дмитриченко М.Ф.* Вища освіта і Болонський процес: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М.Ф.Дмитриченко, Б.І.Хорошун, О.М.Язвінська, В.Д.Данчук. – К.: Знання України, 2006. – 440 с.
2. *Карпенко О.* Высшее образование в странах мира: анализ данных образовательной статистики и глобальных рейтингов в сфере образования / О.Карпенко, М.Бершадская. – М.: Издательство СГУ, 2009. – 244 с.
3. *Яшкіна С.* Высшее образование в Норвегии / С. Яшкіна, К: Учись, работай, отдыхай, 2007. – №38(156). – С.8-9.
4. *Головчанська Є.* Руйнуємо міфи про навчання в Норвегії. – Режим доступу в мережі :<http://www.univer.tv/tips/perspectiva/navchannya-v-norveg-stereotipi-realn-st-mozhlivost-navchannya-d/>.

Віталій Козицький

ВИЩА ОСВІТА У СУЧАСНІЙ НІМЕЧЧИНІ

Країна без освіти і науки — це раб свого сусіди

Гельвецій

Освіта у вищих навчальних закладах завжди розглядалася як соціальне і культурне явище. Їхньою метою діяльності було розповсюдження знань за межі території. Більшість ВНЗ, що утворилися у XIX і XX столітті виконували свої традиційні функції формування професійних груп і місцевої еліти, розвитку науки і техніки у національному середовищі. З другої половини XX століття масове розповсюдження вищої освіти розглядалося як незаперечна гарантія конкурентоспроможності держави у новій глобальній економіці. Для того, щоб зберегти свій статус і роль у суспільстві, вища освіта повинна відповідати новим вимогам суспільного розвитку, у першу чергу – процесам глобалізації [2, с. 55].

Посиленню міжнародних тенденцій у сфері вищої освіти сприяли сучасні процеси глобалізації, які впливали на зростання доступності вищої освіти, її перетворення з елітарної на масову. Масовість вищої освіти стала однією з визначальних якостей вищої освіти нового часу і сприяла радикальним змінам у діяльності сучасних університетів. Поряд із загальноосвітніми тенденціями в кожній країні спостерігається дещо унікальне, що формувалося протягом століть під впливом розвитку національних культур. У значній мірі сучасний стан національних систем вищої освіти залежить від соціально-економічного стану країни на світовій арені й основних напрямів національної державної освітньої політики. У сучасному глобальному світі кожна

національна система освіти спирається на свою історію і культурні традиції [6, с. 120].

Характерною ознакою сучасного суспільства є активізація інноваційної активності. Інновації, наука, освіта стають визначальними чинниками розвитку держави і суспільства.

Кожна країна, яка прагне бути конкурентоспроможною в міжнародному просторі, вибудовує власну інноваційну політику: формуються національні інноваційні системи, розробляються стратегії інноваційного розвитку, збільшуються витрати на наукові дослідження.

ФРН за кількістю заявок на патенти посідає перше місце в Європі. Разом з Японією і США Німеччина в усьому світі знаходиться серед трьох найбільш інноваційних країн. Федеративна Республіка Німеччина - демократична держава з республіканською формою правління, яка розділена на 16 федеральних земель, що мають свою конституцію та здійснюють управління освітою. В окремих землях система освіти має відмінності, але разом з тим існує багато й спільних ознак [4, с. 314].

Система вищої освіти Німеччини передбачає поєднання навчального процесу з науковими дослідженнями. "Єдність дослідження і навчання", - так звучить принцип, на якому будується німецька вища школа. Ріс, яка добре характеризує вищу освіту в Німеччині - потужна конкуренція між університетами. Це конкуренція за кращих студентів, за кошти на дослідження, а також і за міжнародну репутацію. Завдяки високому рівню конкуренції поміж університетами, кожна федеративна земля визначає правила гри для своїх вищих навчальних закладів. Наприклад, в Німеччині є правило автономії (з нім. Hochschulautonomie), але рівень цієї автономії в межах землі може бути дуже різним. До того ж, кожна земля несе відповідальність за успіх своїх університетів. Освітня і культурна політика у федеральній державі вимагають тісної співпраці земель між собою і федерацією. Налагодженість дій такого нагляду позитивно впливає на функціонування освітньої системи та її розвиток. Федерація має обмежені повноваження в галузі освіти. Вона не отримала прав на типові законодавство. Тому не існує закону про вищу освіту, дійсного для всієї ФРН. Новітні наукові знання передаються майбутній науковій еліті безпосередньо на семінарах і лекціях [1, с. 7-8].

У 2010 р. у вищих школах навчалося близько 1,98 млн студентів. У цілому пропонують навчання 376 вищих закладів, з них: 102 університети, 170 фахових вищих шкіл і 69 приватних вищих закладів. Німеччина є привабливим місцем для навчання студентів із Китаю, Болгарії, Польщі і Росії. Більшість студентів навчаються в державних університетах [1, с. 8-9]. З 3 жовтня 2014 року у Німеччині державна вища освіта стала безкоштовною по всі території федерації. При чому як для самих німців, так і для іноземців. Тепер Українських студентів у ФРН може побільшати. Політика держави спрямована на вдосконалення та пристосування німецької вищої освіти до суспільних вимог, що постійно змінюються, і створювати школу конкурентоспроможною на міжнародному рівні. Вищі школи повинні отримати більше відповідальності.

Починаючи з 2007 р. 45% усіх факультетів німецьких вузів перейшли на нову модель підготовки, змінився принцип оцінювання роботи студентів: система оцінок повинна бути універсальною і єдиною для всіх країн-учасників Болонського процесу. Для цього тут запроваджено ECTS - Європейську систему

перезарахунку кредитів, яку ще називають системою кредитних одиниць, системою кредитних заліків, системою кредитних рівнів, системою залікових одиниць, кредитною системою взаємовизнання. За її допомогою можна порівняти обсяг вивченого матеріалу, що надає можливість академічного визнання кваліфікацій і компетенцій. Протягом одного семестру студент може здобути 30 кредитів, тому для отримання ступеня бакалавра йому необхідно набрати відповідно не менше 180 (3 роки навчання) чи 240 кредитів (4 роки навчання), а для магістра - загалом (з бакалавратом), принаймні, 300 кредитів (5 років навчання).

Вважаємо за доцільне детальніше зупинитися на шкалі оцінювання студентів у німецьких університетах, оскільки така практика впроваджується у вузах України. Результати навчання оцінюються за 5-бальною шкалою, де «1» є найвищим позитивним балом, «4» - найнижчим, а «5» - незадовільною оцінкою. Система оцінювання за ECTS передбачає: від 1,0 до 1,5 бала («відмінно») – А рівень; від 1,6 до 2,0 бала («дуже добре») – В рівень; від 2,1 до 3,0 бала («добре») – С рівень; від 3,1 до 3,5 бала («задовільно») – D рівень; від 3,6 до 4,0 бала («достатньо») – E рівень; та від 4,1 до 5,0 бала («не здано») – EX/D рівень. Позитивними є бали від А до E ECTS-рівнів [3, с. 262-263].

Зазначимо, що кредитно-модульна система організації навчального процесу успішно практикується в університетах ФРН, проте переважно як неформальна система, яка дозволяє викладачу оцінити різні види роботи студента залежно від того, наскільки вони є важливими для вивчення курсу з погляду викладача. Викладач типового німецького університету, зазвичай, має право встановити проведення певної кількості іспитів (часто одного або двох) та їх форм, котрі вважає доцільними для певного курсу. Оскільки навчальний курс розбитий на модулі, які дуже часто охоплюють декілька взаємозв'язаних дисциплін, то за кожен складений модуль викладач виставляє певну систему залікових одиниць (кредитів) і виводить одну оцінку. В модуль можуть входити, наприклад, три предмети, які складаються як один іспит з трьох частин. Таким чином, інколи виникає ситуація, коли студент, не набравши на іспиті необхідної кількості балів, зобов'язаний знову вивчати усі предмети для повторного його складання.

Ознайомлення з законодавчими документами, навчальними планами і програмами німецьких університетів дає підстави стверджувати, що тут функціонує дворівнева система перевірки успішності, а контролюючі заходи результатів навчання студентів близькі до вітчизняних і включають поточний контроль, що здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять і підсумковий контроль, який проводиться у формі заліків та іспитів. Кількість заліків, що мають скласти студенти до державного чи дипломного іспиту (залежні від факультету і спеціальності), постійна. Іспитам відведено останнє підсумкове місце, їх лише два - проміжний або переддипломний, який уособлює перший рівень контролю, і складається, після закінчення четвертого семестру; державний чи дипломний, що втілює другий рівень перевірки успішності. Практика німецьких вузів доводить, що надмірна кількість іспитів не сприяє покращенню якості навчання. Викладачі вважають, що відсутність екзаменаційного переважання сприяє виваженішому ставленню студентів до іспитів, а це, відповідно, позитивно позначається на якості навчання [5, с. 134-135].

У Німеччині, на відміну від України, немає проміжних дипломів, і студент тамошнього ВНЗ, щоб стати дипломованим фахівцем, повинен боротися до переможного кінця. В усіх федеральних землях країни навчання в університетах закінчується складанням науково-теоретичного іспиту (державного чи дипломного) після восьмого семестру, а в окремих суб'єктах федерації – після десятого. Зміст, терміни, порядок проведення іспитів, спеціальності та їх комбінації визначає міністерство культури та освіти кожної землі.

Основною метою такого іспиту є встановлення, чи за звітний період навчання студент оволодів необхідними знаннями, уміннями і навичками для подальшої роботи за обраною спеціальністю.

Для допуску до державного іспиту в усіх суб'єктах федерації студенти, наприклад, – майбутні вчителі професійних шкіл, зобов'язані:

- успішно навчатися у вузі протягом 8-10 семестрів;
- скласти проміжний іспит;
- закінчити практичну підготовку на виробництві терміном від 6 до 12 місяців;
- пройти педагогічну практику у професійній школі;
- брати участь у передбачених навчальним планом лекціях, практичних заняттях, семінарах, практикумах;
- виконати допускну (письмову домашню) роботу [5, с. 266].

Отже, характерними рисами німецької вищої освіти є такі: доступність навчання; великий вибір різноманітних навчальних закладів; рання диференціація навчання; досконала система професійного навчання; "академічна свобода" у вищій школі; єдність науки й практики. Освітня політика федерації та земель спрямована на ефективне поєднання теорії та практики, розвиток досліджень, забезпечення наступності в розробленні й упровадженні інновацій для утримування рівня німецької освіти на міжнародному ринку освітніх послуг.

Список використаної літератури

1. Rainer Stumpf Bildung für die Welt von morgen // Deutschland. - 2007. - № 1. - S. 8-9.
2. Андрущенко В.П. Концепції освіти, виховання, навчання в країнах Західної Європи / В.П. Андрущенко. – К., 2000. – 256 с.
3. Братиця Г. Стратегії реформування вищої школи Німеччини у контексті Болонського процесу / Г. Братиця // Вісник Львівського університету. Серія: педагогічна. - 2007. - Вип 22. - С. 262-267.
4. Гладка Т.І. Освіта в інноваційній політиці ФРН / Т.І. Гладка // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2009. – №2(36). – С. 313-317.
5. Пришляк О. Ю. Професійна підготовка соціальних педагогів у вищих навчальних закладах Німеччини / О.Ю. Пришляк // Дис. канд. пед. наук: 13.00.04. - Тернопіль, 2008. - 234 с.
6. Сбруєва А.А. Порівняльна педагогіка / А. А. Сбруєва. – Суми : Сумський держ. пед. ун-т, 1999. – 300 с.